

Värmlands Anor

Nr 3 Sept 2017 Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening Årgång 34

Potatisupptagning på Bodaholm, Eskilsäter, 1956, med Grälle och Samro.

Från vänster: Berta Nilsson, Anita Nilsson, Kerstin Andersson, Albin Nilsson och Yngve Olsson. Fotot tillhör Lena Björsell.

VärmlandsAnor

Författarna ansvarar för riktigheten i artiklar. Citera gärna VärmlandsAnor, men glöm inte att ange källa. Eftertryck av texter endast med författarens tillåtelse. Redaktionen förbehåller sig rätt att redigera insända bidrag.

ISSN 1400-1047 Upplaga 1700 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare och redaktör

Carl-Johan Ivarsson, Finnögatan 4 B, 614 33 Söderköping
Tel 070-2253245, redaktor@varmlandsrotter.se

Layout

Kerstin Osterman, KEOZ, Skattkärr

Tryck

City Tryck i Karlstad AB

Föreningsfakta

Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intresset för släkt- och hembygdsvetenskap i Värmland och förena dem som delar detta intresse.

Föreningens adress

c/o Lars-Göran Jansson, Ingalls väg 10,
656 38 Karlstad. Tel. 054-83 75 81
E-post: ordforande@varmlandsrotter.se
Organisationsnummer 873201-6897

Medlemsfrågor

Thore Jansson: medlem@varmlandsrotter.se

Medlemsavgift

Medlemsavgiften är 150 kr för ordinarie medlem och 50 kr för familjemedlem (2017) till svenskt plusgiro 46 96 60-5. Medlemmar i Norge betalar 200 norska kronor till norskt postgiro 7877 08 16652.

Hemsida och e-mail

www.varmlandsrotter.se
e-mail vsf@varmlandsrotter.se

Föreningens styrelse

Ordförande Vakant

Vikarierande ordförande Lars-Göran Jansson,
Ingalls väg 10, 656 38 Karlstad. Tel. 054-83 75 81

Sekreterare Gunnar Jonsson, Sveavägen 6 C,
66141 Säffle. Tel. 0533-105 59

Kassör Thore Jansson, Västra Ingersby 101,
686 94 Rottneros, Tel. 070-190 45 93

Ledamöter

Eva Lejrin, Orrholmsgatan 3, lgh 1603,
652 15 Karlstad. Tel. 070-6859960
Monica Löf, Floravägen 24, 663 33 Skoghall.
Tel. 054-51 73 10

Sonja Skagerud Östlund, Cederroths väg 1,
663 33 Skoghall. Tel. 054-51 73 34

Kjell Hasselroth, Stor Ingmars väg 13, 653 46 Karlstad,
tel. 054-566303

Britt-Marie Johansson, Bokliden 41, 667 33 Forshaga,
tel. 054-872344

Bengt-Åke Svenningsson, Ovanmyrsgatan 11,
654 69 Karlstad, tel. 054-837595

INNEHÅLL

- 3 IOGT-rörelsen i Forshaga samhälle under 132 år, *Tore Eklund*
- 6 Hänt i Kila år 1834 - Laura Lignell skriver brev, *Carl-Johan Ivarsson*
- 7 Bokrecension: Juhoila - en gammal finngård i Värmland
- 8 Den stora svenskinvandringen från Värmland till Christiania, *Tom S Vadholm*
- 10 Medlemsresa till norra Värmland, *Eva Lejrin*
- 12 Dråpet i Rud, Kila 1851. En dramatisk händelse, *Carl-Johan Ivarsson*
- 15 Här satt nog musiken i väggarna, *Bengt-Åke Svenningsson*
- 15 Från Svenska Migrationscentret till Kinship Center
- 16 Släktforskardagarna 2017 i Halmstad, *Eva Lejrin*
- 17 Saxat från styrelsemöte den 17 augusti, *Eva Lejrin*
- 18 Ägobyte i Ekshärad och Norra Ny år 1415 *Björn Sonesson*
- 19 Ordförande har ordet
- 19 Präster i bokhyllan
- 20 Ur andra medlemsblad
- 20 Antavla nr 210
- 22 Bokrecension: Värmland och kriget 1563-70
- 22 Antavla nr 211
- 24 Höstens program 2017

Redaktörens ruta

Hoppas att sommaren varit god mot er, kära läsare! Själv har jag fått uppleva nya platser i såväl England, norra Sverige som Finland. Det har varit lite dåligt med tillströmningen av material till VärmlandsAnor de senaste månaderna, så skickar ni något nu så finns det goda möjligheter att det kommer redan i nästa nummer.

Vad skall då VärmlandsAnor innehålla? Ja, i det här numret har vi kanske inte så mycket släktforskning i strikt mening – förutom antavlorna då. Men som det står i föreningens ändamålsparagraf så är vårt ändamål att ”stimulera intresset för släkt- och hembygdsvetenskap i Värmland, samt förena dem som delar detta intresse.”

Gärna hembygdsvetenskap och lokalhistoria alltså, och gärna från olika delar av Värmland och från olika epoker. Men det vore också kul med rena släktforskningsartiklar!

Manusstopp för 2017:4 är 10 november 2017

IOGT-rörelsen i Forshaga samhälle under 132 år

av Tore Eklund

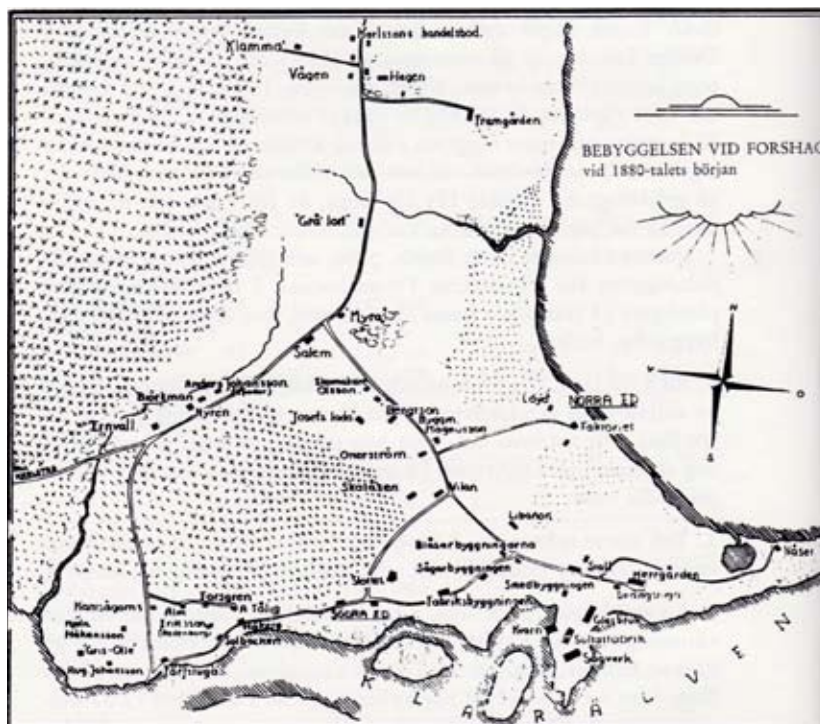
Forshaga på 1880-talet, en industriort i sin begynnelse får man väl säga. Det hade det funnits både sågverk och kvarn där under lång tid och forsen hade i flera århundranden varit känd för sitt goda lax-fiske, som på medeltiden tillhörde Riseberga kloster. Det var svårt att utnyttja den stora forsen så det dröjde innan det blev tekniskt möjligt. Området runt forsen tillhörde Grava församling och namnet Forshaga kommer upp först som egen församling 1908.

IOGT - Independent Order of Good Templars, bildades i USA 1851, som ett ordenssällskap där man krävde helnykterhet av medlemmarna. Alla var välkomna oavsett klass, kön, politisk eller religiös åskådning.

IOGT sprider sig snabbt till Europa via England, och kom till Sverige 1879 och Göteborg där logen Nr 1, Klippan bildades. Grundaren, baptistpredikanten Olof Bergström, slutade dock sina dagar i USA 1910, förfallen och nedsupen.

IOGT-rörelsen fick snabbt spridning i Sverige. Förklaringen var den sociala situationen i landet. Sverige var ett mycket fattigt land och folket levde i stor misär. Stora mängder säd och potatis gick åt till öl- och brännvinsframställning och arbetarna fick en del av lönen i form av brännvin. Beräkningar visar att brännvinskonsumtionen uppgick till ca 23 liter/person och år. Dubbelt mot i dag.

Logen Myran i Forshaga bildades den 19 januari 1885. Initiativtagare var grosshandlare F. Jakobsson från Stockholm. Den första "ledningsgruppen" bestod av tolv namngivna personer, alla med specificerade uppgifter i Logens arbete. Låt oss titta närmare på ett par av dessa personer:

På en karta från 1880- talets början ser samhället ut så här! Mitt i bilden ligger huset "VILAN", som får stor betydelse i den här berättelsen! Notera också att det står "Bebyggelsen vid Forshaga Forsen" (missat på kopian). Här finns industrierna utmärkta: Glasbruk, Sulfatfabrik, sågverk och kvarn. Tjugo år senare hade flera byggnader kommit till som framgår av ett foto från Hembygdsföreningens samlingar.

Bilden från ca 1900 visar en föga strukturerad bebyggelse. Det var i den här miljön som Logen nummer 1032 Myran av IOGT bildades och fick sin CHARTER den 23 januari 1885.

Först på listan står Anders Gustaf Andersson. Bakom namnet står V.O.T. (Vice ordinarie templare, om ingen har någon bättre förklaring). På raden under står hans hustru Augusta Andersson, V.V.T.

Anders var född i Grava 1857 och hustrun i Långserud samma år. Familjen står som "handlande" i kyrkboken, de får sju barn, vara av flera utvandrare till USA, Anders avlider 1918 och Augusta 1943, båda i Forshaga.

Logen Myran bildades i den byggnad som finns mitt på kartan och namngiven som "Vilan" numera har namnat komplettrats med ett "H" till "Hvilan". Huset var då skola sedan ca 1860 och innehöll, förutom skolsal, också en bostad för läraren. Byggnaden var från början en solgul tegelbyggnad som senare bekläddes med träpanel och målades med falu rödfärg. Bruksledningen för Mölnbacka AB tillsatte då Olof Nilsson som lärare i Hvilan.

Logens verksamhet bedrev i skolsalen på kvällar och söndagar. Medlemstalet växte snabbt och 1892 var man 116 st. Men då hände något, som vi inte lyckats reda ut. 1893 var det bara 12 medlemmar kvar. År 1892 drabbades Grava av en utflyttningsvåg, 532 personer lämnade församlingen och många kom från Forshagaområdet. Man diskuterade nedläggning av logen, men kom fram till att försök hålla verksamheten i gång trots det låga medlemstalet. Nya medlemmar värvades och 1897 var man 74 st.

Men 1898 var det dags igen! Den här gången var det en strejk på sulfatfabriken som utlösande krisen, samtliga 120 arbetarna sades upp, 43 familjer vräktes ur företagets bostäder. Nya arbetare anställdes

från olika håll. Logens medlemsantal minskade med 48 st.

Antalet medlemmar har varierat starkt genom åren, med toppnoteringar 1918 med 179 st. och 1958 med 141 st. Genomsnittet bör ligga mellan 60–70 medlemmar, dagens siffra är 63 st.

Logen Myrans verksamhet har varierat under åren. Ett programblad från 1908 får räcka som exempel. Man imponeras av det breda utbudet under sommaren. Medlemsantalet var 108 st. det året. Men jag återkommer till lokalfrågan. Att samsas med skolan i en lokal blev svårt när verksamheten växte. Redan 1897 lyckades man inköpa en tomt i Grossbol för 250 kr och 1899 stod ett nytt ordenshus färdigt på Ordenshusgatan.

I Ordenshuset bedrev man nu verksamhet i 67 år, tills 1966 då huset var hårt slitet och marken där huset stod behövdes för att bygga bostäder till den växande befolkningen. Kommunen tog över och huset revs. Man stod nu utan egen lokal och fick hyra in verksamheten hos andra. Vilket inte kändes så bra! 1983 fick man möjligheten att köpa Hvilan där verksamheten startat 98 år tidigare. En genomgripande renovering genomfördes 1984.

Invigningsprogrammet 1899.

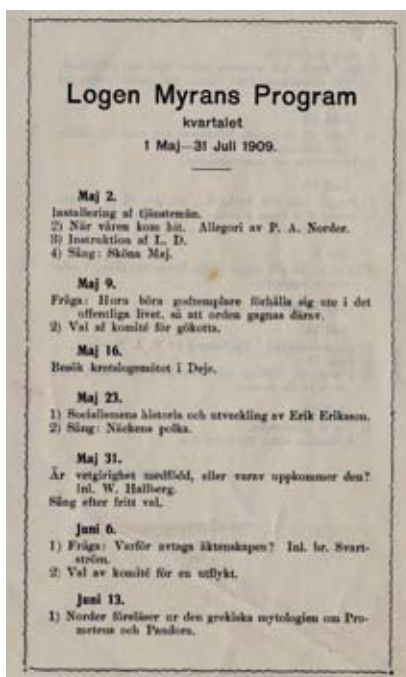

Ett vackert Lagfartsbevis 17 januari 1898.

Man hade nu en egen lokal med ett utmärkt läge mitt i samhället!

Huset ha runderhållits väl men fått behålla sin gamla utseende. För att kunna använda vinden har vi monterat in en hiss, en helt ny köksinredning invigdes 2015 och nu senast ett nytt låssystem med automatisk dörröppnare. Verksamheten har förändrats med tiden. IOGT-NTO bedriver nu en omfattande verksamhet.

Under 2015 var Hvilan uthyrd 176 gånger. Föreningens egna aktiviteter omfattar mötesverksamhet, studiecirkel, deltagande i mässor, informationsmöten och insamlingen för Världens Barn. Grillkvällar och utflykter, under 2016 till Klässbol och Ådalen. Vi

samarbetar nära med NSF:s scoutkår, som har 4 avdelningar med över 100 medlemmar i Forshaga. Möten, läger, utflykter och internationellt arbete.

Fastigheten är ansluten till Forshaga fibernät.

För att få ett avbrott i ”faktaflödet” låter vi vår äldsta medlem, Ruth Mofjell, född 1924, berätta om ett par utflykter:

”Det var 1930. Min pappa var till Stockholm på sångarkongress och min mamma tog med mig och min bror på en utflykt till Ransäter. Det togs ett foto vid besöket, men jag finns inte med, jag rymde ut på egna äventyr. Jag gick på bron över älven fram till kyrkan. Där hittade jag en oläst dörr och gick in. Min mamma blev orolig och några logmedlemmar gav sig ut att leta. En av dem noterade den öppna dörren på kyrkan och hittade mig på väg upp i kyrktornet!

Väl hemma i Forshaga hade min pappa kommit hem från Stockholm och jag fick en docka som present, min bror fick en ångmaskin.”

”Året efter gick utflykten till Mårbacka herrgård där Selma Lagerlöf höll tal till logens medlemmar i parken. Själva resan gick så till att man satt på lösa bänkar på ett lastbilsflak!”

Ruth upptogs som ”provmedlem” 1929 och har nu varit medlem i 88 år!

Den här gamla bilden passar bra till jubileet inom logen Myran i Forshaga. Den är tagen 1907, och de prydliga ungdomarna på bilden utgjorde en basarkommitté inom logen. — Det var mycket vanligt på den tiden säger Oscar Karlsson, Vidön 643, som lämnat oss bilden, att ungdomarna gick nationalklädda och den sjömansdräkt som de båda ynglingarna på bilden står i var heller inte ovanlig. Nu är de flesta skingrade till andra orter än Forshaga och några är döda.

Här är namnen: Stående fr. vänster övre raden Axel Andersson, Fredrik Larsson, Erik Eriksson, Oskar Karlsson, Hj. Andersson, Axel Olsson, E. O. Nyström, Karl Persson, Axel Hjelm, Fabian Nilsson, Johan Jonsson, Alfred Backman.

Undre raden: Boda Bergqvist, Signe Olsson, Boda Pettersson, Viktoria Hammarström, Hilda Granlund, Selma Samuelsson, Alma Sundell, Albin Björkman, Efraim Hallberg, Ester Nyström, Enok Larsson, Ernst Nilsson, Hilda Andersson och Ester Djupfeldt.

Den här bilden från 1907 är intressant då alla namnen finns med.

Forshaga ordenshus

1899 – 1966

Hvilen 2016. Lokalen där logen Myran bildades och som vi äger sedan 1983.

Hänt i Kila år 1834

– Laura Lignell skriver brev

av Carl-Johan Ivarsson

Våren 1834 var kontraktsprosten Anders Lignell i Kila ombud för Karlstads stift i prästeståndet vid den pågående riksdagen i Stockholm. Då blev det tillfälle för hus-trun Laura Gustava att skriva brev och berätta vad som hänt sedan sist. Som alltid, när det gäller gamla brev, så ger det en ögonblicksbild av vad som hände i närområdet just då, i Kila för 183 år sedan. Brevet finns bevarat i Bromanderska samlingen vid Värmlandsarkiv i Karlstad.

Familjen Hööks gård i Bunäs. Det var på denna gård det hände som blev föremål för lite nyhetsförmedling från Laura Lignell till maken Anders 1834. Foto: Carl-Johan Ivarsson

Som i en del nutida familjer så kallar hon sin make för ”Pappa”. Vid tiden så hade Lignell en adjunkt, sedermera kyrkoherden Christian Hedrén, som fick sköta de prästerliga uppgifterna i Kila. Präst i Tveta var Lignells egen far, komminister Anders Lignell den äldre. Han hade säkert nog med att sköta annexsocknen.

Kila den 10 april 1834
Goda älskade Pappa!

Gud den högste välsigne dig för allt godt, all glädje och sällhet du skänker mig. Om jag är ledsen så blir jag glad, när jag får ditt brev, och på samma sätt, när du var hemma, såg jag, att du var lugn och glad och gjorde det ljuvfaste intryck. Tack söta pappa för det kära breffet. Barnen och jag äro alla friska. Greta Stina¹ kommer med första att flytta, ty hon är så plågad af sin sinnessjukdom, så det är aldrig värdt att mera tänka

på henne. Kan jag få någon, som svarade mot den hjälp, hon gjort mig så länge hon var frisk, vore väl. Till nästa år har jag som jag nämnt lejt mamsell Högvall.

Penningarne har svärfar² bekommit och skrivit på kvittot, som jag har förvaradt. Anders³ for hem om måndagen och skref till Tulli⁴ om tisdagen bland annat: ”helsa mamma, att läsningen går bra; jag har på förmiddagen läst 6 lexor i grammatikan”.

Det vore roligt för honom att få träffa dig och äfven bese världen. Men förr mins du han grät alltid, när det nämndes han skulle i skola till Stockholm, men nu är annat förhållande.

Om tisdagen kom doktor Forsell hit om kvällen; han ernade sig följande

dagen till Gillbergas auktion. Fick veta här att den blifvit kontramanderad till den 24 dennes men beslöt ändå att fara till Björne⁵. Blef i stället sjuk och låg i feber och tog in k. medel. Är bättre idag och tror han skall kunna resa i morgon hem igen. Det har varit alt sedan måndagen en grufligt stark nordan. Han tror han förkyllt sig [som väl lätt kunnat skett, ty han sade sig varit på många ställen och var ej rätt nykter] och gör då ursäkt för han kommit till besvär, och visst är det ganska ledsamt. Han ber så mycket helsa dig och är så trakterad om han får veta något nytt ur dina brev. Den beskedlige doktor Walström⁶ som nu är död blef i måndags bisatt. Doktor Waldenström⁷ skall hålla likpredikan och begrafva honom till söndag. Sara Ifvarsson⁸ var här i går. Lovis⁹ är lika dålig. De

1. Mamsell Margareta Christina Freundenthal, född 26/6 1805 i Älgå. Utflyttad till Rolfserud i By 1834.

2. Anders Lignell d.ä. (1757-1835), far till kyrkoherden med samma namn, komminister i Tveta och bosatt på Mossvik.

3. Anders Gustaf Lignell (1824-1866), makarnas äldste son, senare landssekreterare i Linköping.

4. Laura Tullia Lignell (1822-1887), makarnas äldsta dotter, senare gift Lundborg.

5. Björnö

6. Jonas Wahlström (1774-1834), kyrkoherde i Nor och kontraktsprost i Nors kontrakt.

7. Johan Gustaf Waldenström (1793-1841), kyrkoherde i By och från 1834 i Nor.

8. Sara Ifvarsson (1764-1854), änka efter kyrkoherde Jonas Ifvarsson i Kila.

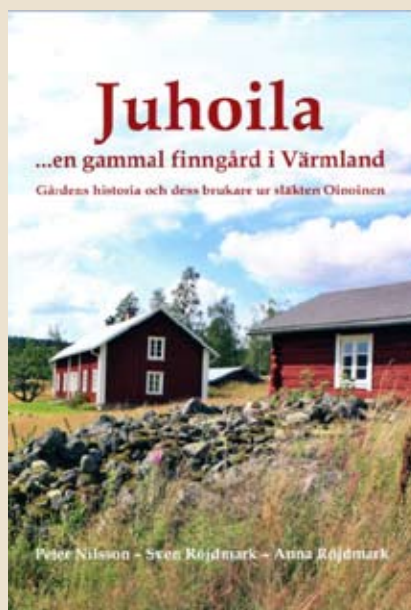
9. Christina Lovisa Ifvarsson (1798-1852), dotter till kyrkoherdeparet Ifvarsson, svagsint enligt herdaminnet.

Peter Nilsson, Sven Röjdmärk
och Anna Röjdmärk

Juhoila - en gammal finngård i Värmland

Jag fick tillfälle att läsa en bok om Juhoila, en av landets största och bäst bevarade finngårdar. Gården ligger vid Multtjärn norr om Östmark, Värmland.

Boken som är på 151 sidor är skriven av Peter Nilsson, Sven Röjdmärk och Anna Röjdmärk och de är samtliga ättlingar till Juho Eriksson f. 1713 och den som gav gården dess namn.

Jag fängslades snabbt av berättelserna i boken. Dessa stäcker sig från svedjebränning till nutid och innehåller många intressanta personporträtt. Människorna, plat-

serna, finngården och livet beskrivs i lagom långa kapitler vilket gör att överskådligheten blir bra. Den rikt illustrerade boken innehåller även skildringar av de många besök som gjorts på gården under årens lopp. Dessa skildringar är utifrån besökarens perspektiv och beskriver gårdens människor och livet på gården. Femte generationen på Juhoila var de sex syskonen Jussi, Heikki, Mina, Martta, Marja och Erkki. I boken beskrivs på ett fint sätt hur de levde sina enkla liv nära naturen på gården i den nordvärm-ländska storskogen. Besökare på gården har beskrivit den gästfrihet som rådde.

Är Du intresserad av boken kontakta Anna Röjdmärk,
anna.rojdmärk@telia.com

Lars-Göran Jansson

ha svårt att kunna vakta henne, ty hon har länge hållit uti med samma tal som brodern¹⁰, den bortgångne verkstält. I dag har jag låtit afsända till Bystedts 3 tunnor söderhafra, 3 tunnor potäter samt skrifvit och hel-sat från dig, att du skänker honom dem. Jag tror du gjorde hermed en ganska god gerning. I afton far jag på en stund till Ökne och Anna Maja¹¹ får följa med. Jag har ej varit der eller på något ställe, mer än Ölserud sedan du reste. Till lördag skall jag skicka in och köpa sill och salt. Stark frost om nätterna, så det drar väl ut innan plogandtiden kan börjas. Rågen och hvetet har blifvit så dåligt, sen häsan tog uti.

Ett barn har i dag blifvit begrafvet från Kärholmstorpen, som dött i koppor. Den gamle rika nygifta

karn i Bunäs är död och hustrun i grocess så nu lærer brorsbarnen gå miste om arf. Alla barnen och Sofi¹² beder så hjärtligen helsa till pappa.

*Gud välsigne dig!
Din evigt tillgifna
Laura Lignell*

Nu blev jag förstås nyfiken krig notisen om ”gamle rika nygifta karn i Bunäs”, och gick till husförhörslängden för att reda ut vem det var. Där konstaterade jag att ”karn” var Anders Nilsson f. 1767 i Mo, gift 29/12 1832 med Margareta Jansdotter f. 1794 i Tveta. Han dog mycket riktigt 8/4 1834 och det väntade barnet föddes den 7/7. Det blev en flicka och hon fick heta Britta Kajsa. Modern Margareta gifte om sig med Nils Bryngelsson

f. 1/6 1801 i Mo och fick ytterligare två barn: Jan Petter och Anders Gustaf.

Vad hände då med Britta Kajsa? Ja, hon var tydligen eftertraktad för hon blev bortgift redan den 24/6 1850, ännu inte fyllda 16 år med Erik Jan Olsson f. 30/8 1828 i Kållerud. När första barnet föds är hon ännu inte fyllda 18 år. Hon föder till slut 10 barn. Tyvärr blir inte detta någon garanti för att etablera släkten, några av barnen dör, andra flyttar och till slut på 1890-talet säljs egendomen. Det handlar om den gård som i laga skiftet kallas för gård A och som idag motsvarar den gård som ägs av familjen Höök. I församlingsboken står de som inhyses när Britta Kajsa dör 1904 och Erik Jan 1908.

10. Anders Ifvarsson (1793-1831), son till kyrkoherdeparet Ifvarsson, tog sitt eget liv som antyds i brevet.

11. Anna Maria Lignell (1828-1918), senare gift Romell.

12. Johanna Sofia Ullsten (1812-1871), halvsyster till Laura Gustava Lignell, sedermera gift med Christian Hedrén, sockenadjunkt i Svanskog och slutligen kyrkoherde i Dals-Ed.

Den stora svenskinvandringen från Värmland till Christiania

av Tom S. Vadholm

Järnvägen

Den nittonde juni 1871 [på Karlstad Station] enär konungen af sjukdom var hindrad att närvara, förklarade här statsrådet [P. Axel Bergström] å konungens vägnar den första mellanriksbanan öppnad för allmän trafik. "Nu äro en oafbruten förbindelse åstadkommen mellan de förenade rikenas hufvudstäder, mellan Östersjön och Westerhafvet. Brödräfolken hafva med längtansfullt deltagande följt detta företags början och fortgång."

Men redan i oktober 1865 hade norska järnvägen från Christiania (nuvarande Oslo) via Kongsvinger nått fram till gränsen, och 4 november förlängde Statens Järnvägar den de sista 7 km till Charlottenberg. Från Stockholm öppnades först 2 december 1866 den första etappen i Värmland från Laxå till Kristinehamn. Den 11 oktober 1867 öppnades banan från Charlottenberg till Arvika med en "mindre" invigning ackompanjerad av hälleflundra, kapuner och gåsleverpastej. Sedan dröjde det till 1869 innan stambanan nådde Karlstad österifrån och ytterligare två år senare förbands bandelarna genom det sista avsnittet Karlstad-Arvika.

Därmed var det slut med att värm-länningarna måste åka med släde den långa vägen till Christiania för att sälja sitt stångjärn och uppleva Christianias februarimarknad med bland annat världens största kvinna, junglörer och mycket annat. Nu kunde man sätta sig på tåget och åka behagligt.

Hungersnöd

Vintern 1867-68 var både långvarig och sträng. Under januari och februari 1868 körde man flitigt över isen mellan Värmlandsnäs

och Åmål. Ännu i slutet av mars låg Vänerns is så långt man kunde se, men då vågade man inte längre färdas på densamma. I 1869 var det hungersnöd i nästan hela landet. Folket svalt, djuren likaså. På grund av undernäring och sjukdomar orsakade av denna svält så var döden ett bekant inslag i många familjer.

För de fattiga tedde sig situationen speciellt mörk. Deras små förråd av spannmål tog snart slut, och då måste fattigvården ta hand om dem. Socknarnas fattigvårdsstyrelser gjorde nog vad de kunde för att lindra nöden, men på grund av de hjälpsökandes stora antal förslog de tillgängliga medlen knappast till att avhjälpa mer än den allra mest skriande nöden. Då återstod för de hungrande inget annat än att gripa till tiggargästen. Bygderna översvämmades formligen av bettlande människor. Unga och gamla, män och kvinnor, vandrade bleka och tårda från gård till gård för att stilla den värsta hungern. Somliga människor valde emellertid att emigrera främst till Nordamerika, "det förlovade landet", men många sökte sig till nya platser inom Nordens gränser.

För värm-länningarna var Norge det närmaste utvandringmålet. Många från Värmland, Dalsland och Bohuslän drog till Smaalenenes Amt, det län som idag heter Østfold fylke. Där var möjligheter för arbete inom träförädlingsindustri, tegelbruk och stenhuggning. Christiania var dock den stad i Norden som nu växte mest. Med järnvägen var det nu bekvämt att komma dit.

Christianias stora befolkningsökning på 1800-talet

Christiania var det ursprungliga Oslo från ungefär år 1000 med

stadsprivilegier från ungefär år 1050. I 1624, efter många stadsbränder, beslutade den dansk-norska konungen Christian IV att flytta staden över bukten och in till Akershus fästning och kalla staden för Christiania efter kungen. Det var namnet fram till 1925 då man återtog det gamla namnet Oslo. Från 1878 i norska staten och 1898 i kommunen skrev man namnet Kristiania.

Det var två skäl till Christianias stora befolkningsökning på 1800-talet. Det ena var att den blivit rikets huvudstad, den andra var älvarna men sina vattenfall och därmed den stora industriella utvecklingen.

Den 31 augusti 1314 övertog Oslo som Norges huvudstad efter Bergen. Men Bergen var största staden i Norge ända till 1835. Från Kalmarunionens tid och hela tiden i dubbelmonarkin Danmark-Norge var emellertid Köpenhamn den suveränt största staden, också större än Bergen, och staden för alla viktiga beslut. Oslo/Christiania var dock norska rikets huvudstad på samma sätt som Edinburgh för Skottland, men London för hela förenade konungariket. 1814 blev Christiania det ena av de förenade rikenas två huvudstäder. Men dåtidens huvudstäder hade inte någon stor byråkrati, men dock något som och resulterade i mer handel och verksamhet.

Långt viktigare var industrin som gjorde sitt inträde på 1840-talet. Speciellt var det vid den vackra Akerselven. Längre brusede dess kraftiga vattenmassor i orkeslös sysslolöshet ner genom staden. Industriellt spänner dess historia från bäckkvarnar och 1400-tals sågverk över pappersbruk och

moderna kvarnar till textilindustri, bryggerier och modern helmekaniserad industri. Den kan berätta om optimism, initiativ och banbrytande insats. Den har försett säkert arbete och bättre villkor för många, men till skada för fordom idyll (som man numera försöker återskapa).

Också andre älvar må medräknas. Speciellt Alnaelven öster om staden och Lysakerelven på gränsen mellan grannkommunerna Aker och Bærum. (Akers kommun blev sammanslagen med Oslo år 1948.) Vid alla älvarna blev det industri som gav arbete till många invandrare som kom till staden och grannkommunerna.

Svenskar i Christiania

Från 1801 till 1835 hade antalet invånare i Christiania (inom stadsgränsen från 1878 med förorterna i Aker) fördubblas från 12 400 till 24 800. I 1865 var det 66 100 invånare, men endast 45 % var födda i staden. De flesta som flyttade in till i staden kom då från det så kallade Østlandet, den del av Norge som ligger öster och söder om fjällen. År 1900 var det 250 000 invånare i Christiania. Nu hade det också kommit stor invandring från Sverige, speciellt från Värmland omkring 1870. Norge och Christiania hade blivit "fattigmans-Amerika" för svenskarna.

I industristadsdelen Sagene utgjorde invandrarna från Sverige efter folkräkningen i 1875 hela 16 % och från andra länder enbart 1 %. De flesta kom från delar av Värmland norr eller väster om Karlstad. Kyrkoherden i Sagene kände lika väl värmländska ortsnamn som Järnskog eller Gillberga som norska. Tidigare invandrare från länder som Danmark, Tyskland, Holland och Storbritannien hade för det mesta varit ämbetsmän (Danmark) eller rika köpmän. Svenskarna var på den nedre delen av rangskalan, fattiga som flydde från hungersnöden.

Akerselven från Hausmannsbro emot Christian Krohgsgate till vänster. Bild från 1890-talet. Foto: Marthinius Skøien – tillhör Nasjonalbiblioteket, Oslo. Wikimedia Commons.

Akerselvens mellersta del vid Grünerbroen. Bild från 1890-talet. Foto: Marthinius Skøien – tillhör Nasjonalbiblioteket, Oslo. Wikimedia Commons.

Men svenskarna var något bättre registrerade eftersom nästan 100 % hade ett intyg från sin hemsocken, något som definitivt ej gällde norrmännen. Germanerna är kända för att ha "ordning och reda", men Sverige dock mycket mer än Danmark och Norge. Något annat speciellt med svenskarna var att de flesta kom ensamma utan familj, medan hälften av norska invandrare hade med sin familj. Emellertid åkte

många svenska unga män hem till Värmland och hämtade sin brud, eller man hittade en landsmaninna i Christiania.

Nya namn i Norge

Fram till ungefär 1900 var det normalt att man i kyrkoböckerna översatte svenska namn till dansk form (skriftspråket i Norge till slutet av 1800-talet var lite förnorskad danska). Då blev "son" och "dot-

ter” till ”sen”. (Också flickorna fick ”sen” från slutet av 1800-talet i stället för ”datter”, först i städerna - på samma sätt som något senare i Sverige.) Någon kunde hellre ta sitt patronymikon (”son-namn”, i Norge som ”sen-namn”) i stället för typiska svenska namn som Lindberg, Bergström eller Lundgren. Patronymikon var för hundra år sedan mera lämpligt i staden, men kan hända inte i stället för så ”fina” namn som Rosén eller Svärd. (Carl Lundgren var dock en känd socialdemokrat i Akers kommun.)

Också förnamnen blev ändrade som Per till Peder (Persson till Pedersen utan ”genitiv-s”), Olof till Oluf eller Ole, Jöns till Jens, Göran till Jørgen, Karin till Kari, Kerstin till Kirsten och flicknamn med sista bokstaven ”a” fick sista bokstaven ”e” (Anna - Anne, Maria - Marie, Christina - Kristine, Sofia - Sofie, men Eva = Eva). Norska namnlaggen kom först i 1923.

Sök i norska källor

Det är troligen inte så många värmlänningar som har anor i Norge som det är norrmän med anor i Sverige. Det är på grund av den stora utvandringen till Norge efter 1879 men nästan ingen norsk utvandring till Sverige. Självt har jag tre av mina åtta ”oldeforeldre” från Värmland; morfars föräldrar från Arvika och mormors far från Köla. Många kan dock ha släktingar här på grund av utvandringen, och som man vill söka efter.

Det norska Arkivverket har lagt ut sina skannade kyrkoböcker och rättsböcker på nätet (Digitalarkivet) till gratis nyttjande för alla. Här ligger också folkräkningar i avskrift med möjlighet till att söka på namn och annat. Folkräkningarna är från 1801 (under tiden med Danmark), 1865, 1875 (inte hela landet), 1900 och 1910 (den bästa). Sök på: <https://digitalarkivet.no/search/sources>. Det tar ett tag innan man förstår hur man gör, men när man har förstått systemen, är det inte svårt.

I kyrkböckerna kan man leta under Oslo som omfattar alla böckerna från Christianias och Akers kommuner. De kyrkor som är närmast industrin vid Akerselven är: Sagene, Vestre Aker, Gamle Aker, Paulus, Petrus, Grønland, Kampen, Oslo (Gamlebyen) och Østre Aker. Något längre bort är Jacob, Trefoldighet, Vår Frelses (domkyrkan), Johannes och Uranienborg. Det finns också några speciella som Rigshospitalet, Kroghstøtten Sykehus, Christiania Tugthus, Botsfengslet, Akershus Festnings Slaveri och Garnisonsmenigheten (mest officerer). Dissenterna har ofta egna kyrkböcker som också er skannade här. Arbetar man på fabrikerna vid Lysakerelven är kyrkorna Vestre Aker i Akers kommun och Asker (Østre Bærum sogn) i Bæums kommun i Akerhus fylke (län).

När man är i Oslo kan rekommenderas ett besök i Oslo byarkiv (stadsarkiv) i Maridalsveien 3. Här kan man få mycket värdefull information och hjälp.

Medlemsresan till norra Värmland

Det var inte heller i år några problem att fylla en buss med medlemmar, som ville följa med på resan.

På vägen upp mot Finnskogscentrum gjorde vi ett fikastopp. Vädret hade hittills inte varit nådigt med mycket regn, men precis när vi stannade så kunde vi faktiskt gå ur bussen, även om del föredrog att inta fiket i bussen.

Bussfika

Efter detta var vi sugna på Motti med fläsk och lingonsylt och det fick vi när vi kom fram till finngården Karmenkynna. Alla verkade gilla maten även om det kanske inte är älsklingsrätten! Som tur var så var vädret nu med oss och vi kunde efter maten vandra omkring bland byggnaderna även om vi fick se oss för vart vi satte fötterna – det var lite blött.

Finnskogscentrum imponerar verkligen. Tänk att den satsningen blivit så lyckad. Det var många kritiska röster som hördes inför flytten av Finnkulturcentrum, som det tidigare hette, upp till den gamla skolan i Lekvattnet. Monica Björklund,

byggnadsantikvarie på Värmlands Museum, gav oss en information och det gjorde hon med den äran. Jättebra information! Gott om tid hade vi sedan för rundvandring i museet.

Resan fortsatte mot Ransby och Utmarksmuseet. Här blev vi väl mottagna av vår engagerade guide, Gunilla Boquist, som lotsade oss genom Pilgrimstapeten och berättade initierat om de olika bilderna. Historien bakom tapeten är också

I utställningen på Finnskogscentrum

fängslande. Ett gäng arbetslösa damer i bygden, som får uppdraget att sy tapeten, som var ämnad att bli en gåva till Trondheims 1000-årsjubileum 1997. En del av dessa damer hade knappast hållit i en nål tidigare, men det syns verkligen inte. Tapeten är så imponerande och tänk att den blev kvar i Ransby och att man har byggt upp ett helt museum kring den. Trondheim tackade nämligen nej till gåvan. En film hör också till att se, som beskriver tillkomsten och arbetet med tapeten.

Vi ska väl inte glömma att Utmarksmuseet även har annat att visa om livet i bygden som t ex jakt och fiske, men för de flesta är det nog ändå Pilgrimstapeten som i första hand lockar oss dit. Jag hörde många kommentarer bland våra medlemmar att hit skulle man åka igen!

Innan vi började resan hemåt fick vi också fika i kaféet på Utmarksmuseet.

Mycket mer skulle kunna berättas om allt vi såg, men jag nöjer mig med att säga att alla de här platserna är värda ett besök. Ett ord också om chauffören, Allan, från Wikmans buss. Han lotsade oss fram igenom regn på smala och krokiga vägar och ingen av oss behövde sitta med andan i halsen.

Nu kan vi som planerat resan, Lars-Göran, Monica och undertecknad, pusta ut - ja, det blev en lyckad resa även i år. Så kanske vi vågar oss på en resa även nästa år!

Eva Lejrin

Finngården Karmenkynna

Motti med fläsk och lingonsylt på finngården Karmenkynna

Pilgrimstapeten på Utmarksmuseet

Dråpet i Rud, Kila 1851. En dramatisk händelse som berörde en hel bygd

av Carl-Johan Ivarsson

”Anders Bromander mördade sin första fru. Sedan satt han på Långholmen och när han kom hem till Kila så gifte han om sig med Lovisa Högberg”. Den här berättelsen, mer eller mindre utförlig, har varit känd i Kila i mer än 160 år. En av traditionsbärarna är Aina Svensson från Rud, som hörde den redan som barn av sin egen farfar Johannes Olausson. En annan var min pappa Arnold Ivarsson.

De historiska källorna visar att Anders Bromander visst dömdes, men inte för att ha vållat sin första hustrus död, utan sin svägerskas år 1851.

Med hjälp av protokollen från Näs häradsrätt, Svea hovrätt och Kungl. Maj:t samt från Kila kyrkoarkiv så går det att få en god bild av vad som hände i Rud i Kila den 24 februari 1851 och människorna kring denna händelse.

En dag i februari

Måndagen den 24 februari 1851 begav sig gästgivaren Anders Bromander sig tillsammans med sina drängar Johannes Jansson och Nils Olsson iväg från Norra Ed till Rud, för att i gården Bygginga där hämta lösören och andra saker, som tillhörde Bromander. I Bygginga bodde Bromanders svägerska Lena Pettersdotter, syster till hans avlidna första hustru. Bromander och drängarna började att lasta säd och foder. Bromander bad drängarna att gå in i huset för att hämta några sängkläder, som tillhörde honom.

När drängarna kom in i stugan (som det stora rummet i huset kallades) blev de bjudna på brännvin av Lena – så var tydligen seden vid denna tid. När de satt på soffan kom Bromander in. Även han bjöds på en sup, som han inte ville ta emot. Då

började Bromander och Lena gräla med varandra och de beskyllde varandra för att vara tjuvar. ”Bromander sade till Lena att Mjölaren Nygren vid Kihla-qvarnen ville hafva sina påsar i fred, hvaremot Lena yttrade till Bromander att de vid Blixbols qvarnen ville hafva sina verktyg i fred”. Bromander började hytta med näven mot Lena och yttrade ”Tiger du inte, så skall du få stryk i Banko”. Den hotfulla stämningen gjorde att Johannes Jansson och Nils Olsson gick in i kammaren och dörren till stugan stängdes. Sedan hörde drängarna ljudet av två personer som slogs. Lena ropade ”Kom ut Johannes nu tar han lifvet af mig”.

Efter tre eller fyra minuter kom pigan Britta Bengtsdotter och bad dem komma ut i stugan. Bromander stod vid spisen och Lena vid dörren till förstugan, blodig i huvudet. Bromander hade själv inga större blodviten utom några rivsår och ett rött öga. ”Se du har skitit i mössan” sade Bromander, när han tog upp sin mössa som låg på golvet.

Drängarna Johannes och Nils gick då ut tillsammans med Bromander, men denne gick åter in i huset. Kort därefter kommer Lenas sjuåriga dotter Maja Stina springande ut på gården, ropande åt dem och åt pigan Britta Bengtsdotter, som nu befann sig i ladugården, att Bromander håller på att ta livet av hennes mor. Johannes sprang in i huset, men dörren till stugan var igenlåst. Bromander öppnade från andra hållet, ”starkt flåsande”. Johannes fick se Lena stående på golvet innanför dör-

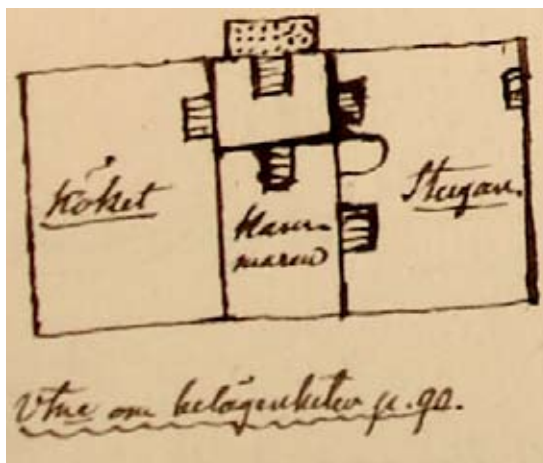
ren, blod rinner från huvudet och på golvet finns mycket blod och avryckt hår. På Bromanders kläder fanns blod och smuts.

Lena föll omkull på golvet och jämrade sig ”Aj, aj, aj”, först starkare, men sedan svagare. Nils Olsson slog vatten över huvudet på Lena medan pigan Britta sprang ut för att hämta mer hjälp. Då hon återkom hade grannen Olaus Andersson kommit in i stugan och hjälpt upp Lena från golvet.

Nils Olsson var brorson till Bromander och hörs inte under ed, men lämnar likartade uppgifter. Bromander kommenterade vittnesmålen vid rättegången med att alla ljuger för att sätta dit honom. Han försöker på olika sätt att påverka rätten att bortse från vittnesmål eller anse vittnena som mindre trovärdiga.

Under rättegången förevisas också en nyckel som tycks ha använts som tillhygge, eftersom den överensstämmer med de sår som Lena fått på huvudet.

Det finns dock en person som tycks ha varit ögonvittne, men som av naturliga skäl inte kunde höras under ed utan endast ”upplysningsvis”.

Teckning över gården Bygginga från häradsrättens protokoll. Foto: Carl-Johan Ivarsson

Det var Lenas sjuåriga dotter Maja Stina. Hon berättade om slagsmålet och att Bromander satte sitt knä på Lenas bröst. ”Denna berättelse förklarade Bromander vara helt och hållet uppdiktad, och att någon hade intalat flickan att afgifva en sådan utsago, men Maja Stina förblev vid hvad hon yttrat”.

Johannes och Nils följde med Bromander hem till Norra Ed, där Bromander tvättade av sig blodet på sina kläder. Bromander skall ha sagt att han ”svulkat upp Lena för det hon skitit ner mössan för honom”. Andra vittnar om, att Bromander säger att han ”dängt” Lena.

Vilka var Bromander och Lena?

Anders Svensson föddes den 18 juli 1811 i Väsby i Kila. Fadern avled innan Anders hunnit fylla tre år och modern innan han fyllt åtta år. Barn- och ungdomstiden tillbringades hos olika släktingar.

När Anders är 19 år tar han ut utflyttningsattest till Stockholm. Han fick anställning som bagaregesäll och blev inskriven i Katarina församling på Södermalm. Namnet Broman eller Bromander (båda används) lägger han sig till med där.

Bromander säger sig ha blivit tilltalad för att ha handlat med en falsk sedel, som han säger sig ha fått sig tillväxlad. Då blir han dömd till fem års arbete på Malmö fästning, varav ett år tillbringas i Kristianstad. Han döms också för att förfalskat prästbetyg till ett år på Långholmen.

Märkligt nog lyckas den dömda brottslingen Bromander snabbt återanpassa sig när han återkom till hembygden efter mer än 10 år. Det finns ärvda pengar och han köper en andel av Ström, som dock frändömdes honom genom börd. Så kommer det sig att han istället köper ¼ av Norra Ed och blir gästgivare.

Anders Bromander har 1842 gift sig med Britta Pettersdotter, bonddotter från Rud. Det är genom henne som Lena kommer in i hans liv. Anders Bromander och Britta får två barn, en dotter Anna Maja som dör tidigt och så dottern Euphrosyne, född 1846.

Lena Pettersdotter föddes 17 september 1812 i Rud. Hennes make sedan 1836 var Nils Eriksson från Gillberga. De hade tre barn: Britta, Anders Petter och Maja Stina. Den sistnämnda var i februari 1851 endast åtta år gammal. Makarna hade vid denna tid levt åtskilda och oeniga. Nils Eriksson var skriven i Söpple och Lena bodde ensam med barnen i Rud. De tycks dock ha försonats och Nils återvänder till hustrun i slutet av 1850.

Det tycks ha varit Bromander som var orsak till makarnas oenighet. Bromander tycks ha lagt sig an på sin svägerska. Möjligen kan det vara så, att det också skett en försoning mellan Bromander och Britta eftersom hustrun i slutet av år 1850 är med barn.

Men den 25 december 1850 så avlider Britta, av barnsbörd enligt död- och begravningsboken. Folktraditionen pekar ut Broman-der som ansvarig. Det finns inga samtida vittnesbörd bevarade och Brittias död blev heller inte föremål för myndigheternas utlåtande.

Efter misshandeln

Änkan Kajsa Nilsdotter kommer in på kvällen den 24 februari till Lena, som säger ”Ser du grannmor hvad Bromander har gjort med mig”. Lena har enligt Kajsa fem stora sår i huvudet, hakan såg ut som den varit skuren med kniv eller ett vasst eggjärn och ögat är blått.

Dagarna efter den 24 februari så blir Lena sängliggande. Efter två veckor försöker Lena hålla sig uppe, var ute i ladugården, och ”hade lagat i ordning med vatten för att skura, men förmådde icke

fullgöra arbetet, äfvensom, då hon Lördagsmorgonen tredje veckan efter den 24 Februari hade, med dottrens biträde knådat en Deg, som hon icke förmådde baka deraf, utan måste afstå derifrån”.

Saken tar en allvarlig vändning den 1 april, då Lena avlider. I död- och begravningsboken har dödsorsaken skrapats bort. På grund av omständigheterna kring misshandeln så verkställer provinsialläkaren Eken-green från Hög obduktion i Kila sockenstuga den 8 april. Några av skadorna på Lenas kropp från den svåra misshandeln har läkts, men det finns ännu betydande skador. Hon hade drabbats av flera stora inre blödningar och skadorna hade förorsakats inte bara av tryck och slag med händerna utan även med trampning på bröstet. Dödsorsaken fastställs till ”blodqvav i lungorna, åtföljd av blodutgjutning i högra bröstkaviteten, i förening med en partiel inflammation i magen och en allmänare i tunntarmarna, hvilkas tillkomst uti ifrågavarande fall endast kunna förklaras af en svår, henne i lifstiden öfverången, misshandling”.

Bromander häktas och var således frihetsberövad under hela rättsprocessen. Rättegången utsträcks till inte mindre än sju tillfällen efter Lenas död och avslutas den 20 oktober. Häradsrätten sammanträder i Råglanda eller på Göstakrog.

Hela rättegången igenom nekade Bromander till alla anklagelser. Han har grälat med Lena men aldrig slagit henne. De skador hon har kan någon av hans ovänner ha tillfogat Lena efter döden. Åklagaren, länsmannen L. G. Bengtzon anser det klarlagt att genom vittnesmålen, läkarens obduktionsrapport och andra indicier är klarlagt att Anders Bromander berövat Lena livet och att Bromander enligt 24 kapitlet misshandeln skall dömas ”att sig sjelf till straff och andra till varning mista lifvet genom halshuggning”.

Rättens ledamöter dömer Anders Bromander till döden för dråp. Han döms också att betala kostnader för vittnens resor och för obduktionen. Bromander överklagar också själv domen. I hans yttrande från november 1851 så talar han fortfarande om att Lena ramlat på ett bord, att hon varit aggressiv mot honom och att hon var begiven på sprit. Han upprepar också det häpnadsväckande påståendet om att hon dött för att hon gått ut alltför tunnklädd.

Någon ny fullständig rättegång i hovrätten blir det inte, utan Svea hovrätt dömer ”på handlingarna”. Hovrätten finner, ”det vara lagligen ådagalagdt, att Bromander vid oftanämnde tillfälle tillfogat Lena Pettersdotter det våld; hvaraf hon inom natt och år derefter ljutit döden”. Dödsdomen fastställs. Ett av hovrättsråden menar dock, att saken skall ställas på framtiden.

Kungl. Maj:t fastställer domen i juni 1852, men Bromander insände då en nådeansökning och ber att få nåd från dödsstraffet. Det slutliga avgörandet tas den 25 augusti 1852 av Kungl. Maj:t. I detta fall regeringen i kungens frånvaro. Beslutet blir att ”af nåd förskona sökanden från dödsstraffet och tillåta att han må i stället umgälla sitt brott med tjugoåttas dagars fängelse vid vatten och bröd, uppenbar kyrkoplikt samt tio års arbete å fästning”.

Livet efter 1852

Anders Bromander intogs den 6 november 1852 på Långholmen. Hans fängelsetid tycks förlöpa utan större händelser. Han får en gång undergå disciplinstraff, för ”missvårdnad med kronans garn” döms han till åtta dagars mörk cell. 1858 lägger 10 släktingar i Kilabygden en nådeansökan för Bromander, och menar att de ”känna deltagande för den ånger och de uppsåt till bättring, hvilka de så gärna vilja tro vara uppriktiga och redliga.”

Denna nådeansökan avslås dock. Hans dotter Euphrosyne anger i januari 1862 en ny nådeansökan, som även den avslås av kungen, som nu är Carl XV.

Detta foto, nyligen upptäckt i ett familjealbum, föreställer sannolikt Anders Svensson Bromander på äldre dagar. Fotot tillhör Tomas Janson, Kila.

När Bromander frigges i november 1862 har han alltså suttit inlåst mer än 15 år av sitt 51-åriga liv. Han återvänder omedelbart till Kila. Efter en kort tid (oktober 1864) så ingår han äktenskap med Lovisa Högberg från Västra Takene. Hon är 25 år gammal och Anders är alltså 53 år.

Sonen Carl Vilhelm föds i februari 1865. Lovisa föder ytterligare åtta barn, den yngsta är Agnes, född 1882. Tyvärr så dör fyra av barnen i barn- och ungdomstiden, ytterligare tre i medelåldern. De två övriga, Carl Vilhelm och Agnes blir i gengäld mycket gamla.

Anders Bromander har fyllt 94 år när han dör den 25 november 1905. Sonen Carl Vilhelm har prästvigts 1896 och är 1905 pastoratsadjunkt i Karlstad. Han kommer med tiden att bli kyrkoherde först i Ölme, sedan i Fryksände och 1922 domprost i Karlstad. Han återvänder som pensionär till barndomens Norra Ed och dör 98 år gammal 1963.

Anders Bromanders dotter i första giftet Euphrosyne gifter sig med nämndemanssonen Axel Johansson från Sätterskog och blir boende på gården Bygginga i Rud. Samma gård där Lena bodde och där allt hände den 24 februari 1851. Åtta barn föds på Bygginga mellan 1865 och 1885. En dör som liten, två söner är ogifta i hemmet och två döttrar gifter sig i Sverige men är barnlösa. Eftersom dottern Anna Viktoria har inte mindre än nio barn och dör i Ludington, Michigan, 1953 så borde det finnas gott om ättlingar till Anders Bromander i USA.

Lena Pettersdotters make Nils Eriksson tycks inte ha repat sig utan står som dräng hos Stefanus Olsson i Ingersbyn där han dör 1862. De tre barnen vistas i fosterfamiljer. Dottern Britta dör 26 år gammal i Rud 1863. Sonen Anders Petter utflyttar ungefär samtidigt till Hargs församling i Uppland utan vidare spår.

Maja Stina, som åtta år gammal fick se sin mor misshandlas, gifte sig med Pelle Jansson från Västra Takene och de bodde länge i Rud som inhyses. En son noteras som utflyttad till Skottland, medan makarna och de fyra yngre barnen flyttar till Alsen i Jämtland 1887. Där dör dock Maja Stina vid Trångsvikens ångsåg redan följande år, 45 år gammal. Maken och barnen reser till Amerika under åren 1890-91. Så även Lena Pettersdotter bör ha ättlingar i USA.

Många liv förändrades av vad som hände den där februaridagen 1851. Vad som hände kom att påverka familjen Bromander, men mest Lena Pettersdotters familj och alla grannar och släktingar i bygden. Lena och hennes barn är förstas de verkliga offren.

Mäns våld mot kvinnor tycks vara en tidlös företeelse. Anders Bromander var utan tvekan en våldsmän, folk var rädda för honom. Han

Här satt nog musiken i väggarna!

Två värmländska spelmän i samma lilla torp.

av Bengt-Åke Svenningsson

Spelmannen Adolf Lång föddes 15 januari 1895 i soldattorp nr 14 i Långav, Dalby socken. Torpet kallades också Långmantorp och låg öster om landsvägen, bara några hundra meter söder om Dalby kyrka. Adolf lärde sig spela av klockaren Ivan Ekblom, men han hade många av sina låtar efter fadern, indelte soldaten Lars Larsson Lång som spelade klarinett.

Nu har jag funnit att det kanske även fanns mer "eterisk" inspiration att hämta i det lilla torpet. Där har nämligen även en annan välkänd värmländsk spelman vuxit

upp! Det rör sig om Per Löf (eg Per Jönsson Löf), som finns med i Svenska Låtars värmlandsdel, som när han upptecknades 1907 bodde i Ekshärad.

Per Löf föddes i norra Branäs, Dalby på julaften 1835. Hans far var skraddaren Jöns Olofsson. Fadern blev indelt soldat och fick tillnamnet Lång. Familjen flyttade 1837 till soldattorp nr 14 i Långav – samma soldattorp där Adolf Lång föddes nästan 60 år senare!

Per lärde sig spela av fadern, som enligt Svenska Låtar tillhörde en

"gammal spelmans- och krigar-släkt". Han hade också låtar efter modern som sjöng en del. Han spelade även med Lejsme Per, så hans repertoar bestod till stor del av låtar från Dalby och Västerdalarna.

Det skall nämnas att Per Löf och Adolf Lång inte var släkt. Soldatnamnet Lång följde med torpet och gavs till den soldat som bodde där (och hans familj).

Källor: Kyrkböcker, Dalby socken. Svenska Låtar Värmland. Norra Värmland Dans- och musiktraditioner (Lars Mattsson 2011)

Från Svenska Migrationscentret till Kinship Center

I mars 2017 kom beskedet att Svenska Migrationscentret i Karlstad, efterföljaren till vad som 1960 grundades som Emigrantregistret gått i konkurs.

Emigrantregistret blev 2009 Sverige Amerika Centret när man flyttade till residenset i Karlstad och fyra år senare Svenska Migrationscentret, när verksamhet breddades från att omfatta inte bara emigration från Sverige till Nordamerika utan all migration till och från Sverige.

Svenska Migrationscentret var 2014 vår förenings samarbetspartner kring Släktforskardagarna i Karlstad. Ett ambitiöst program startades som skulle skapa en mängd arbetsplatser runt om i landet, framför allt för funktionshindrade, att kunna dokumentera migration på olika sätt.

Centret fortsatte också den gamla moderorganisationens samarbete med USA och gav ut tidskriften "Sverige och Amerika", efterföljaren till "Bryggan" som var ett välkänt begrepp under många år.

Migrationscentrets undergång berodde främst på arbetsmarknadspolitiska beslut, bland annat nedläggningen av Fas 3. Det gjorde att ungefär 200 personer fick sluta sina arbeten.

Vad som skulle hända med verksamheten och de samlingar som byggts upp under mer än 60 år var osäkert, men i maj kunde en välkänd profil presentera en lösning för framtiden. Erik Gustavson, mångårig chef för Emigrantregistret och senare Sverige Amerika Centret hade tillsammans med förra

landshövdingen Eva Eriksson väckt liv i en vilande förening, som tagit över verksamheten och samlingarna.

Föreningens namn blir Kinship Center, efter Emigrantregistrets gamla namn på engelska. Hur verksamheten skall ordnas på sikt synes ännu när detta skrives i början av september vara något oklart, eftersom någon hemsida ännu inte sett dagens ljus. Drömmen är förstås att få stabil finansiering av staten för verksamheten.

Tidskriften "Sverige och Amerika" som utges tillsammans med Swedish Council of America har dock kommit ut med ett nytt nummer. Fortsättning följer!

Fortsättning från sid 14

tycks inte heller vilja ta ansvar för sina handlingar, vare sig det gäller våld eller förfalskningar. Varifrån kom hans kriminella sida? Han var

tidigt föräldralös men inte alls fattig. Sonen Carl Vilhelm gjorde en anmärkningsvärd kyrklig karriär, trots faderns dom. Det finns också

ättlingar både till Bromander och Lena i Amerika. Fördes traditioner vidare där? Frågor som återstår att besvara.

Släktforscardagarna 2017 i Halmstad

Fredagen den 25 augusti styrde vi, Lars-Göran, Sonja, Britt-Marie och jag, kosan till Halmstad för att representera föreningen vid årets släktforscardagar. Efter en ganska lång resa, 40 mil, gick eftermiddagen åt dels till att ställa i ordning vårt bokbord och dels till att delta i Släktforskarförbundets årsstämma. Vi hade givetvis förberett oss i styrelsen och bl a tagit beslut om hur vi skulle ställa oss till årets motioner. Vad som avhandlades kan du läsa om på förbundets hemsida Rötter.

På lördag morgon var vi tidigt på plats på Halmstad Arena. Sedan hade vi fullt upp hela dagen. Massor av besökare passerade vår monter, där vi som vanligt kamperade tillsammans med Värmlandsarkiv. Totalt under dagarna sålde vi mycket bra och fick fem nya medlemmar! Inget dåligt resultat!

Väldigt många visar ett stort intresse för Värmland och vi hade många intressanta samtal. För att inte tala om vilka sammanträffanden med personer, som vi hade en del gemensamma nämnare med. Det var också roligt att träffa på många av våra medlemmar – inte bara från Värmland utan även från andra delar av Sverige och Norge. Även i år fick vi ta emot många positiva kommentarer om Släktforscardagarna i Karlstad, vilket ju är mycket glädjande.

På kvällen deltog vi i den bankett, som traditionsenligt äger rum med bl a utdelning av diverse utmärkelser. I år fick vår egen Peter Olausson Örnbergspriset. Han höll kvällens bästa tal på vers. Helt suveränt! Kvällens underhållning var två medlemmar från Falkenbergssrevyn, som ju setts på TV. Dessa två var jätteduktiga musiker, som framförde många bra inslag även ett medley med Sven-Ingvars-låtar!

Bokbordet är färdigt

Fullt vid montern!

DNA – det är något i tiden! Kön till att få göra ett test var hur lång som helst båda dagarna. Det fanns givetvis även föreläsningar i detta ämne. Jag har lite svårt att ta till mig detta, men såväl Sonja som jag blev i år övertalade att göra ett test. Det ska hur som helst bli spännande att få se vad resultatet blir.

Styrelsen hade valt att skicka fyra stycken till mässan för att vi också skulle kunna gå runt på mässan och besöka andra föreningsmonstrar

Unga besökare!

och också att hinna med en del föredrag. På detta sätt skaffar vi oss bra erfarenheter, får idéer till vår egen verksamhet och lär oss nya saker. Så nu är vi fulla med idéer och erfarenheter! Dessutom tror jag att de som besökte vår monter var mycket nöjda med mottagandet!

Eva Lejrin

PS. För den som vill läsa mera om Sfd2017 så finns det att läsa på Sveriges Släktforskarförbunds hemsida Rötter.

Kvällens underhållare

Peter Olausson tackar för Örnbjergs-priset

Saxat från styrelsemöte den 17 augusti

Kvällen var en fin, solig sensommarkkväll när styrelsen samlade sig för höstens första möte på Forshaga Hembydsgård.

Som vanligt fick vi en rapport av Thore om ekonomin och medlemsläget. Vi har tappat en del i medlemsantalet, vilket gör att vi får försöka bli mera aktiva. Förresten det kan ju alla medlemmar hjälpa till med!

Programgruppen med vårt föredragsprogram är redan på gång och börjar nu planera vårens program. Det gäller ju att vara ute i tid för att få föredragshållare. När det gäller s k yttre evenemang så återstår just nu Gravadagen och Forshaga julmarknad. Nästa års evenemang kommer vi att fastställa vid höstens planeringsdag. Våra lokalgrupper lägger också ner mycket arbete med sina program – så kolla utbudet på hemsidan!

Fyra av oss reser till Släktforskar-dagarna i Halmstad 25-27 augusti och hur detta avlöper kommer vi givetvis att berätta om. Vi diskuterade hur vi ska ställa oss till de motioner som kommer att tas upp

Forshaga hembydsgård

på Släktforskarförbundets stämma, som vi kommer att delta i.

På Arkivens dag den 10 november kommer vi att finnas med. Vi kommer också att arrangera Släktforskningsdag i mars 2018. I år hade vi ju tyvärr inget arrangemang i Karlstad. Som tur var så hade ju en del av våra lokalgrupper arrangemang.

Vår redaktör för VärmlandsAnor efterlyser mera material till tidningen. Det har varit lite dåligt med det under sommaren. Så om du har något liggande eller kanske

kan få ihop någon intressant artikel så skicka detta till vår redaktör Carl-Johan.

Facebook-sidan är synnerligen aktiv. Vi är nu 559 medlemmar. Det är verkligen kul att läsa och se hur många som aktiverar sig med svar på knepiga frågor.

Våra styrelsemöten tenderar att bli långa, så var det även nu, men mörkret hade i alla fall inte lagt sig när vi begav oss hemåt, även om vi kan konstatera att hösten är på väg.

Eva Lejrin

Ägobyte i Ekshärad och Norra Ny år 1415

av Björn Sonesson

Källa för dessa uppgifter är Riksarkivets sida på internet med uppgifter ur Svenskt Diplomatariums Huvudkartotek över medeltidsbrev (SDHK).

Brevet är SDHK-nr: 18554 och finns i Svenskt Diplomatariums huvudkartotek över medeltidsbrev.

Original finns i Ekshärads församlings kyrkoarkiv. Urkund på papper och förr förvarad på Göteborgs Landsarkiv, men numer troligen på Värmlandsarkiv i Karlstad.

En avskrift finns på papper. (1700-tal), i Göteborgs Landsarkiv och DEN avskriften är troligen också på Värmlandsarkiv och tillhörig Ekshärads församlingsarkiv.

Dessutom nämns under ”eftermedeltida avskrifter” även Bror Emil Hildebrands samling till Svenskt Diplomatarium., något som kallas ”IV” som anges – ett volymnummer, kanske och kommentaren ”(e. avskr.?)” på SDHK:s sida. Det är här frågan OM Hildebrands avskrift direkt återgår från originalet eller 1700.talsavskriften?

I tryckt form finns det på följande tre ställen förutom på SDHK:s sida, se Svenskt Diplomatarium 2094 (e. avskr.), se här: <https://sok.riksarkivet.se/dokument/sdhk/18554.pdf>

Erik Noréen, Namn och Bygd, 1921, s. 147 (e. or.)

Redogörelse för de ecclesiastiska boställena, V (1922), s. 72 (e. or.)

Brevet har två sigill. Båda bedöms av Riksarkivet att de är bomärken. Brevet är daterat den 17 juni 1415.

Min sammanfattning:

Prästen Ingemar Jonsson i Älvdalen¹ byter på kyrkans vägnar bort följande till Erik Larensen i Ennarbol², en äng vid Halgån³; jord i ”Thorssmo”⁴, den del som kyrkan har i Östra Loffstrand⁵, någon del i fiske, (5) en myrslog ”i skogen”. Kyrkan fick i gengäld en äng som låg norr om Öjenäs⁶. Samma Erik tolkar jag skulle ha rätt till att bruka ett avgiftsfritt bete för kreaturen i skogshagen uppe vid *Segenäsberg⁷.

Originaltexten:

For alla men, som thetta breeff hender forekomma, bekenner jak Ingemar Jonson, köyrkapräst i Elvedalen, medh thetta mith opna breeff, ath iak haffuer ghyorth et änghyabythe medh ärligh [man] Erik Larensen i Ændredabohl på then helgha kyrkias vegna, han skal hafua then hænghya, som iak fikk aff Pädher i Syglenes⁸, som lijghia op vedh Halghåna, ok then dhel, som then helgha kyrkya hagher i Thorssmo, ok then helgha kyrkya skal haua aff honom en hengh, som lijgher nordhan Oghenes ok han skal ok haua then dhel, som kyrkyan hauer i Ostre Loffstrandh, ok sa nokon del i fyske, swa som

han.....ok Myrsloen, som ligher i skoghen. Til ithermere visse thrik-kär iak mith insighle undher thette breff medh.....insighle at sa skal vara i sanningh, som skrif-fuet varth anno Domini mcdxv, die Botolphi. Item iampthe thetta hængya bythe skal forenempdhe Erik hawa frith skoghavgh op for Syglanesbergh.

Min översättning till modern svenska och med latinet översatt till svenska:

För alla [de] män som detta brev komma sig [för att läsa], erkänner jag, Ingemar Jonsson, kyrkopräst i Älvdalen, med detta mitt öppna brev, att jag har gjort ett ängabyte med ärlig [man] Erik Larensen i Ennarbol på den heliga kyrkans vägnar, han skall ha den ängen, som jag fick av Päder i Segenäs, som ligger uppe vid Halgån och den del som den heliga kyrkan har i ”Thorssmo” och den heliga kyrkan skall ha av honom en äng som ligger norr om Öjenäs och han skall och ha den ... del som kyrkan har i Östra Loffstrand och så någon del i fiske, swa [??] som han och myrslogen som ligger i skogen. Till yttermera vittnande trycker jag med inseglet under detta brev med ... inseglet att så skall vara i sanning som skrivet vart, i Herrens År 1415, på Botolfsdagen. Också jämte detta ängebyte skall förenämnde Erik ha fritt bete för kreaturen i skogshagen uppe vid *Segenäsberg*.

1. Med **Elvedalen** menas förmodligen prästens pastorat som omfattade allt från en till flera socknar. Alla socknar kanske inte fanns då, de kan ha blivit indragna till EN p.g.a Digerdöden. Troligen bor prästen i Ekshärad.

2. **Ændredabohl** är detsamma som dagens Ennarbol och kommer av Andreabol, kvinnonamn Andrea och bol, boplat. Jämför med Elindebol som kommer av kvinnonamnet Elin och bol.

3. **Halgåna** är inget annat än än Halgån som rinner ut i Ekshärads socken på östra sidan av Klarälven nedströms det långt senare anlagda och nedlagda järnbruket Halgå.

4. När det gäller **Thorssmo** så verkar ingen veta idag vad det var och låg. I Ortnamnsregistret finns inga belägg, inte ens det som finns i 1415 års brev är registrerat, i alla fall inte på Älvdals härad och där bör det ha legat ändå!

5. I fråga om **Ostre Loffstrandh** så heter byarna idag Norra respektive Södra Loffstrand. På dagens östra sida finns blygsamt med bebyggelse idag på loffstrandsbyarnas mark. Klarälven har emellertid ändrat sitt

lopp många gånger. Södra som är den mindre av de två var kanske Östra Loffstrand förr i tiden med tanke på att den bördiga jordens andel är större än idag på den västra sidan. En katastrof på grund av älvens meandrande kan ha tvingat fram en flytt och en administrativ skatteåtgärd. [Jämför med byn Hara i Ekshärad på 1700-talets mitt! P.g.a katastrofen med mycket odlingsbar jord bortspolad eller förödd så tas kyrkokollekt upp och bybor flyttar från Hara in till Östra Tönnet.]

6. **Oghenes** är detsamma som Öjenäs som sedan länge finns som byarna Norra respektive Södra Öjenäs.

7. Både Segenäs och det berg som idag skulle ha hetat *Segenäsberg* eller *Segnäsberg* finns däremot med i Ortnamnsregistret och i båda fallen är det just detta brev som är källan. Registret saknar dock tyvärr uppgift om vad **Syglanesbergh** heter idag. Berget har knappast flyttat på sig eller försvunnit på 500 år! Namnet har gjort det i alla fall! PS. *** Betyder att det är av MIG konstruerat namn! *** DS

8. **Syglenes** är detsamma som Segenäs i bygden Norra Ny.

Ordförande har ordet

Sedan maj 2017 är jag tf ordförande i föreningen, och tillsammans med övriga styrelseledamöter och alla våra medlemmar fortsätter vi i Värmlands Släktforskarförening att verka för att sprida intresset för släktforskning.

Föreningsliv i en digitaliserad värld

Intresset för släktforskning är fortsatt stort, och digitaliseringen underlättar arbetet i och med att mer och mer material finns på internet. Att vara källkritisk blir mer och mer viktigt ju mer tolkat material som publiceras, så det är alltid det scannade originalet, eller originalhandlingen som är vårt facit. Att vara medlem i en förening är inte lika självklart som förr, men nog så viktigt. Vi märker att våra föreläsningar lockar många besökare och vid fiket efteråt möts man i många intressanta samtal. Tack vare våra medlemmar kan vi arrangera dessa möten mellan människor, och vi kan delta i olika arrangemang i Värmland. Jag tror personligen att riktiga möten mellan människor även fortsättningsvis kommer att

vara viktiga och då ligger föreningslivet i tiden.

Jag har haft möjligheten att vara med vid några av våra arrangemang under våren/sommaren och det är så roligt att kunna hjälpa besökarna med lite forskningshjälp eller i vissa fall bara prata släktforskning. Många säger att de skall börja släktforska då de blir pensionärer, och då hävdar jag bestämt att det är nu de skall börja. Det är nu som det finns möjlighet att fråga sina äldre släktingar.

Värmlands kyrkboksregister

Vårt arbete med att registrera födelse- vigde och dödböcker inför Värmlands kyrkboksregister nr 4 pågår, och på varmlandsrotter.se kan Du se vilka församlingars kyrkböcker som håller på att registreras samt de församlingar där vi söker registrerare. Att registrera är verkligen spännande och otroligt lärorikt. Det är ett fantastiskt arbete som alla kyrkoboksregistrerare lagt ned under åren. Jag har nyligen påbörjat registrering av dödböcker i Nyed, min hemförsamling, och fascinerar över hur olika farsoter drabbat församlingen. Rödsoten slog till hårt 1810 och i dödboken kan man läsa att i Nyeds kyrka begravde Erik Magnusson från Jonsbyn sina sju barn söndagen den 21 oktober, alla döda i rödsot.

Vårens och sommarens arrangemang

Föreningen har deltagit vid olika evenemang under våren/sommaren. Filipstadsmässan 7-8 maj inledde och i skrivande stund varit med på Edebymarten, Borgviksdagen, Komikerfestivalen i Munkfors och Sunne kulturvecka. Återstår då Medlemsresan till norra Värmland, Gravadagen, Släktforskardagarna i Halmstad.

Lars-Göran Jansson

Präster i bokhyllan

Mellan år 1965 och 1975 utkom Karlstads stifts herdaminne i 5 delar. Här presenteras alla kända präster i Värmland och Dalsland från medeltid till utgivningstid. Författare var läroverksadjunkten Anders Edestam, som för sitt storverk utnämndes till teologie hedersdoktor. Karlstads stift är förstås identiskt med landskapen Värmland och Dalsland. Det är del V som behandlar Dalsland.

2007 kunde Edestams arbete kompletteras av en sjätte del, omfattande perioden från 1960 till 1999. Huvudförfattare för denna del var förre domprosten Harry Nyberg med åtskilliga andra medförfattare.

De här böckerna har givits ut av Stiftshistoriska sällskapet i Karlstad, grundat 1955. Nu vill sällskapet rensa i sina bokförråd och kan då göra ett fantastiskt erbjudande.

Du kan få köpa alla sex delar och personregistret (som gäller del I-V) för det oslagbara priset 150 kronor! Det är alltså mindre än vad ett band kostade tidigare. Det blir många präster!

Priset gäller för avhämtning på Stiftskansliet, Västra Torggatan 15, Karlstad. Om du vill få sänt via post tillkommer fraktkostnad, som kan bli ganska avsevärd.

Stiftskansliet är öppet under kontorstid, men hör av er i förväg om ni vill komma förbi eftersom böckerna förvaras i en annan lokal. Maila karlstads.stift@svenskakyrkan.se eller ring 054-172400.

Fortsättning från sid 18

Kommentarer apropå brevets latin:

Anno Domini betyder: I Herrens År. Boltolfsdagen var alltid den 17 juni, "Die Botolphi". Item är latin och betyder "också"

Övriga kommentarer

Det kan konstateras att denna äng norr om Öjenäs var mycket åtråvärd för kyrkan. Prästen byter många jordstycken för att få det inklusive fiskerättigheter och betesrättigheter.

Observera att jag på min text översatt till modern svenska behåller formen Larens som fanns som tilltalsnamn ännu på 1400-talet.

Ur andra medlemsblad

Värmlänningar

Ale Släktforum 2017:3 (Ale Släktforsklare): Prästen bjöd på arsenik i nattvarden. Om kyrkoherde Lindbäck i Silbodal, kyrkan pryder omslaget. Artikeln ett eftertryck från Hemmets Journal.

Alir-anor 2017:2 (Forskarföreningen Alir, Söderhamn): Värmlänningars familjenamn i Söderala socken av *Lars-Erik Almberg*. Mest en uppräknings av namn, med begränsat av information som är knuten till vilka socknar folk kom ifrån.

Genklang nr 40 (Ovansiljans Släktforsklare): Per Hammarbäck, en bitter och misslyckad man av *Bengt Hammarbäck*. Per Hammarbäck född 1730 i Säfsnäs, föräldrarna var Per Hindersson från Gammalkroppa och Maria Håkansdotter från Filipstad.

Medlemsblad nr 155 (Släktforskarföreningen Ane Värnamo): Min far och hans fäder av *Arne Nordeborn*. Om anor framför allt i Sängen, Hällefors. Farfars fars föräldrar var Nils Göransson, född 6/10 1802 i Sängen, Hällefors, död 17/3 1880 i Hjulmakaretorp, Kroppa. Anor till finnen Simon Jakobsson i Sängen.

Næverkanten 2017:2 (Åsnes Finnskog Historielag): Vålgunahå av *Finn Erik Vermundsberget*. Platsen ligger på svensk sida av gränsen vid Röjden.

Näverluren 2017:2 (Värmlands Hembygdsförbund): Glimtar från Dottevik för hundra år sedan av *Peter Olausson*. Livet i Värmskog under Isak Stakes tid – glimtar ur en dagbok av Peter Olausson.

Slækt og Slekt 2017:2 (Solør Slektshistorielag): Hvem var Anders Eriksen Lom? av *Magne Ivar Mellem*. Släktutredning för Erik Andersson Lom, född 1789 i Hälle-

berg, Sunne död 1865 i Lomtorpet, Tutstad, Dalby och Lisa Andersdotter, född 1801 i Säterberget, Kindsjön, Södra Finnskoga, död 1870 i Tutstad, Dalby och deras ättlingar i Norge och Sverige.

Sysslingen 2017:3 (Södra Roslagens Släktforskarförening): Antavla för Evert Taube av *Anita Järvenpää*. Mormodern Marta Helena Elgs (1822-1886) föräldrar var båda födda i Sillerud. En diskussion i ämnet finns på Anbytarforum.

Västgötagegenealogen 2017:1 (Västgöta Genealogiska Förening): En tragisk olycka i Kinnevik 1850 av *Thage Petrusson*. En av de som omkom var Jonas Tolérus från Lycke i Sunnersberg, född i Ölserud.

Ättlingen 2017:1 (Skövde Släktforskarförening): En mördare i släkten av *Monika Moberg* (efter en avskrift av Eva Leksell). Mördaren var Carl Olsson Fisk, född 1804 i Gåsborn. Mordet ägde rum i Saxhyttan i Grythyttan 1828.

ÖGF-Lövet nr 130 (Östgöta Genealogiska Förening): Cykelhandlarens anor i Östergötland, Småland och Värmland av *Arne Fagerstedt*. Antavla för Sven Erik Bohman, f. 1926 i Kaga. Mormodern Eva Johanna Eriksdotter, f. 1842 i Letafors, Södra Finnskoga. Anor i Kroppa, Alster, Nyed, Visnum. Släktnamn: Blom, Kropp, Segerberg, Spångberg. En liten berättelse om mina anfäder av *Peter Ivarsson*. Farfars farfar Lars Ivarsson f. 1845 i Gullbotten, Hammar, Bro, d. 1917 i Norra Berga Storgård, Mjölby, gift med Stina Maja Johannesdotter, f. 1847 i Ed, d. 1941.

Annat

AnSpråket 2017:2 (Västra Mälardalens Släktforsklare): Augusta – pigan som blev baronessa av *Tom*

Nr 210

Antavla över min morfar Pontus Andersson. Pontus dog när min mor var 14 år. Innan Pontus var gift brukade han arbetsvandra till Christiania (Oslo). Under sista arbetsvandringen som han gjorde, mötte han en granne i Töcksfors, som berättade att det inte var lätt att få arbete i Norge längre. Så då vände han och gick hem - en promenad på sådär en 15 mil helt i onödan. Senare startade han en lanthandel, kombinerat med skomakeri, i Finnerud, Långserud.

Arne Berg
kilakasa@bahnhof.se

Anor och uppgifter rörande nr 13, Britta Svensdotter, har rättats och kompletterats med hjälp av Sune Fransson, Kila och Gunnar Jonsson, Säffle.

Hedström. Om Augusta Vilhelmina Hedström från Västra Skedvi, som blev gift med en tysk baron i Australien.

Diskulogen nr 117 (Föreningen DIS): De lokala makthavarna av *Lars-Åke Stenemo*.

Genklang nr 40 (Ovansiljans Släktforsklare): Prins Daniels anor i Ovansiljan av *Stefan Jernberg*.

Skytilen 2017:2 (Romerike Historielag): Timmerets reise fra Bingen till Bjørvika av *Steinar Bunæs*. Intressant i jämförelse med Klarälven.

Slekt og Data 2017:1 (Slekt og Data): Tema: Sjø og kyst. Om krigsseglare, sjömän, fiskare, sjömanssjukdomen syfilis, kvinnor på sjön m.m.

Slekt og Data 2017:2 (Slekt og Data): Tema: USA.

Upprättad för Pontus Andersson, f. 18/2 1871 i Finnerud, Långserud (S)						mf (6) t. Arne Berg. Alla orter i (S) län	
Antavla nr 210	Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V		
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63			
Nr 2, far Johansson Anders	Andersson Johannes	Olofsson, Anders f 28/8 1770, Långserud d 5/12 1833, Långserud, Björsebyn g 22/6 1800, Gillberga	Jonsson, Olof 24/5 1732, Blomskog - 30/6 1803, Långse Algotsdotter, Ingrid	Segolsson, Jonas Halvardsdotter, Elin			
	f 13/10 1802	8	1732, Blomskog - 6/5 1788, Långserud				
	Långserud, Björsebyn	Jonssdotter, Kerstin	Jansson, Jon	Olofsson, Jonas			
	d 11/3 1855	f 1/8 1775, Gillberga, Rotvik	3/12 1741, Gillberga - 3/8 1819, Gillberg	Elofsdotter			
	Långserud, Finnerud	d 2/7 1866, Långserud, Björsebyn	Tholsdotter, Kerstin				
	g 26/12 1832, Långse	4	9	7/12 1748, Gillberga - 19/11 1823, Gillberga			
	Bryngelsdotter	Larsson, Bryngel	Bryngelsson, Lars	Andersson, Bryngel			
	Cajsa	f 11/1 1748, Långserud, Finnerud d 14/12 1800, Långserud, Finnerud g 28/12 1788, Långserud	10	1708, Långserud - 1795, Långserud Nilssdotter, Sigrid 1718, Långserud - 8/10 1788, Långserud	Larsdotter, Börjt	1662 - 17/3 1751	
	f 19/4 1800	Persdotter, Anicka	Nilsson, Per				
	Långserud, Finnerud	f 29/2 1764, Långserud, Bräcken	d 10/5 1770, Långserud, Bräcken				
d 19/2 1846	d 6/12 1829, Gillberga, Byn	Andersdotter, Kerstin					
Långserud, Finnerud	5	11	1729 - 13/1 1808, Långserud, Bräcken				
Olsson	Svensson, Olof	Persson, Sven	Per				
Anders	f 1762, Gillberga, Granbäck	26/12 1727 - ..9 1790, Gillberga, Granbä	Malin			f 1694	
f 14/9 1789	d 1826	Andersdotter, Britta					
Långserud	g 28/12 1788, Gillberga	12	f 1736				
Magnusson	Svensdotter, Britta	Olsson, Sven. Bonde	Nilsson, Olof. Bonde	1678, Kila, Knöstad - 20/1 1762, Gillberga			
Anna Sofia	f 9/2 1759, Gillberga, Granbäck	1705, Kila, Knöstad - 1784, Gillberga	Jonssdotter, Karin	f 1676 - 22/1 1749, Kila, Knöstad, Hagen			
f 11/1 1883, Norra Råda	d 17/7 1822, Gillberga, Granbäck	Olsdotter, Maria	Bengtsson, Olof. Bonde	f 27/8 1703, Kila, Bånterud			
Nr 3, mor	g 3/2 1833, Gillberga	6	13	f 1736, Kila, Bånterud - 1792, Gillberga	Andersdotter, Kerstin		
Andersdotter	Bryngelsdotter	Larsson, Bryngel					
Britta	Maria	Se nr 10					
f 10/7 1834	f 6/4 1794		14				
Gillberga, Granbäck	Långserud	Persdotter, Anicka					
d 2/2 1910	d 1/12 1847	Se nr 11					
Långserud, Åstenskog	Gillberga, Granbäck						
		7	15				
26/11 2016							

Lars Erik Westlund

Värmland och kriget 1563-70

462 sidor, BoD, Stockholm 2017.
ISBN 978-91-4699-177-0. Boken
kan beställas från www.bod.se

För 450 år sedan var Norden mitt uppe i ett förödande krig. På den ena sidan stod Sverige, på den andra Danmark och dess allierade hansestaden Lübeck och Polen. Norge var en del av det kungarike som hade sitt centrum i Köpenhamn.

En orsak till konflikterna var herraväldet över Baltikum, där Ordensstaten höll på att försvinna från kartan. En annan orsak var konflikten om rätten till vapnet med de tre kronorna.

Kriget avslutades med freden i Stettin 1570 utan några landavträdelser, men lämnade stor förödelse i Skånelandskapen, till sjöss och i Norge. Den massaker som kallas "Ronneby blodbad" är ett känt begrepp i Blekinge och var ett exempel på de många blodiga sammanstötningar som ägde rum under krigsåren.

Om detta krig och framför allt händelser i Värmland under dessa år har Hagforsbon Lars Erik Westlund skrivit en mycket fascinerande och väldokumenterad bok. Det är många uppgifter som dragits fram ur arkivkällor, men litteraturförteckningens 15 sidor visar på en omfattande beläsenhet den delvis svåråtkomliga och ålderstigna tryckta litteraturen om kriget.

När det gäller detta krig var det ett bra tag sedan forskningsfronten flyttades fram och det gör att Lars Erik Westlunds bok är av intresse även ur ett riksperspektiv. Bokens mest omfattande avsnitt är en kronologisk berättelse om kriget, som inramas av en redogörelse för krigsfolket och en fördjupande del

om de händelser i kriget som berör Värmland.

För att ge ett smakprov på det djup av detaljinformation som boken ger om Värmland vid en tid då det inte finns så många historiska källor ger följande redogörelse för hur läget var i Västra Fågelvik år 1566 enligt tiondelängden: "För Västra Fågelviks del upptar längden 16 tiondepliktiga enheter, som samtliga hade drabbats: Dusserud, Uppran, Låssbyn, Stommen (Fågelvik), Sundsbyn, Öjersbyn, Flötane, Risviken, Bruntorp, Tarm (sedermera Fagervik), Väng, Nästeviken, Boda, Västra Viker, Östra Viker och Båstenäs. Enligt tiondelängden var Flötane skövlat och bränt, Väng bränt och de övriga fjorton hemmanen skövlade" (sid. 379).

Brödtexten är välskriven och lättläst, och de många fotnoterna (ibland upptar de halva boksidan) stör inte, utan tyder på en god akribi och en väl utförd forskningsuppgift. Det finns ett bra personregister. Om det är något som saknas i boken så är det illustrationer och kartor. Boken är tryckt som book-on-demand i häftad men hållbar form.

Nr 211

Antavlan utgår från min farmors far Nils Hugo Kjellgren.

Nils Hugo avlade examen vid Kungl. Veterinärhögskolan i Skara 20/6 1884. Han antogs 20/8 1884, efter en kortare tids vikariat i Lidköping och Motala, till veterinär i Övre Älvdalens distrikt i Värmland, och stannade kvar där till 1/1 1903. Han erhöll då distriktsveterinärplatsen i Nedre Älvdalen, Uddeholm. Han var även medarbetare av STF:s resehandbok för Värmland (Övre Älvdalen), samt utgivare av Släkten Kjellgren 1690-1918.

Källor:

- Släkten Kjellgren 1690-1918
- Sveriges dödbok 1901-2013
- Pelle Kjellgren
- Kyrkoarkiv
- mm

*Håkan Wegner
Nyborgsvägen 17, 1 tr
195 71 Rosersberg
08-590 365 93
hakan.wegner@telia.com*

Lars Erik Westlunds bok kan sägas vara lokalhistoria i bästa mening, grundligt genomforskade uppgifter om lokalsamhället ur källorna kombinerat med en stor förtrogenhet med de viktiga händelserna ur riksperspektiv. Westlund rör sig med lätthet mellan de olika nivåerna. Kunskapen om värmländskt 1500-tal har utökats betydligt!

Carl-Johan Ivarsson

Antavla nr 211	Upprättad för Nils Hugo Kjellgren, f. 11/6 1863 i Herrtorp, Härlunda (R)					fm f (10) t. Håkan Wegner. Orter i (S) län om inte annat anges	
Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V			
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63			
Nr 2, far	Kjellgren	Kjellgren, Nils Andersson. H.äg.	Nilsson, Anders. Mjölhare	Jakobsson, Nils. Mjölhare, Källby(R), Sjökvam	f c1690		
Kjellgren	Anders Nicklas	f 14/1 1754, Källby(R), Sjökvam	1722, Källby(R) - 1803, Källby(R)				
Erik Gustaf	Kvarnägare, mjölnare	d 4/5 1833, Källby(R), Sjökvam	Fröjd, Katarina Bryngelsdotter	Fröjd, Bryngel Hindricksson. Rytare (1685-1686) - 1772, Skeby(R)			
Affärsman	f 18/4 1794	g 7/12 1790	8	Andersdotter, Ingrid			
f 17/12 1829	Källby(R), Sjökvam	Sundahl, Anna Greta	Sundahl, Magnus. Inspektör, skrivare, åbo				
Husaby(R), Smedgården	d 19/5 1853	f 3/7 1770, Otterstad(R), Storgården	1728, Sunnersberg(R) - 1796, Otterstad(R)				
d 23/2 1917	Husaby(R), Gatesgården	d 12/2 1849, Källby(R), Sjökvam	Larsdotter, Maria				
Hagfors, Stjärnfors	g 13/7 1827	4	9 f 1728, Otterstad(R)				
g 30/10 1857	Eriksdotter	Persson, Erik	Persson, Per	Svensson, Per	c1680, Forshem(R) - 1754, Forshem(R)		
Nr 1, ansökare	Brita	f 25/2 1763, Forshem(R)	1729, Forshem(R) - 1790, Forshem(R)	Jonsdotter, Kersti	1685, Forshem(R) - 1735, Forshem(R)		
	f 25/2 1794	d 23/1 1834, Forshem(R), Gamlebod.	Persdotter, Britta	Larsson, Per			
	Forshem(R), Gamlebod.	g 11/9 1791	10	Gudmundsdotter, Kristin			
	d 14/12 1870	Persdotter, Ingrid	Andersson, Per				
	Husaby(R), Bissgården	f 2/6 1759, Forshem(R), Gamlebod.					
	f 11/6 1863	d 8/5 1759, Forshem(R), Gamlebod.	Nilssdotter, Annika				
	Härlunda(R), Herrtorp	5	11				
	d 15/12 1918	Pettersson	Håkansson, Petter	Andersson, Håkan	Eriksson, Anders		
	Hagfors, Stjärnfors	Håkan	f 8/5 1768, Norra Härene(R)	1731, N Härene(R) - 1794, N Härene(R)	Svensdotter, Maria		
	g 8/7 1886	Hemmansägare	d 2/8 1826, N Härene(R), Resville	Persdotter, Kari	Göransson, Petter		
Johansson	f 12/7 1797	g 15/11 1796	12 f 1746, Norra Härene(R)	Arvidsdotter, Bålla			
Hulda Maria	N Härene(R), Resville	Svensdotter, Kajsa	Ar(e)nholm, Sven				
f 26/6 1867, Husaby(R)	d 2/6 1852	f 16/1 1770, Hovby(R)	1728, Vinköl(R) - 27/3 1803, Hovby(R)				
Nr 3, mor	N Härene(R), Resville	d 22/3 1843	Gabrielsdotter, Maria				
	g 10/12 1822	6	13 1738, N Härene(R) - 29/10 1814, Hovby				
Håkansson	Persdotter	Nilsson, Petter (Per)	Johansson, Nils				
Stina Kajsa	Stina	f 16/6 1752, Norra Härene(R)					
f 11/12 1828	f 28/9 1792	d 15/1 1829, N Härene(R), Resville	Persdotter, Ingrid				
N Härene(R), Resville	d 18/2 1856	14					
d 3/2 1913	N Härene(R), Resville	Larsdotter, Kerstin	Persson, Lars				
Skara(R), Tomt 22-23	N Härene(R), Resville	d 1/11 1827, N Härene(R), Resville	Svensdotter, Maria				
28/2 2017	7	15					

Höstens program 2017

Arvika

Träffar: Biblioteket - Första måndagen i månaden kl 17 – 19.

2 okt. Diskussionskväll. Frågor m.m.

6 nov. Arvikas idrottshistoria. Kenneth Rehn.

4 dec. Diskussionskväll. Frågor m.m.

Forskarhjälp tredje tisdagen i månaden, kl 15-18 på biblioteket: 19 sept., 17 okt., 21 nov.

Lördagar kl. 10.30-14: 28 oktober, 11 november (Arkivens dag).

Grums

Program på Konferensen, Gruvan, Sveagatan 118:

19 sept. kl. 18: Hur jag hittat och registrerat min släktforskning. Eskil Gunnberg

17 okt. kl. 18: Inventering av torp och gårdar i norra Grums. Ulrika Åkersten m.fl.

21 nov. kl. 18: Skrivarkursen: Berätta om ditt liv. Eva, Majlis, Marita och Siv berättar.

Forskarhjälp på biblioteket: 21/9, 5/10, 19/10, 2/11, 16/11, 30/11 kl. 15-18

Karlstad

Alla aktiviteter sker på Arkivcentrum, Almqvistsalen eller Edbergssalen. Programmen genomförs i samarbete med Arkivcentrums institutioner.

Måndag 2 okt kl 14.00: Information om Sveriges Släktforskarförbund och nyheter inom DNA-forskningen. Peter Niwong

Torsdag 19 okt kl 18.30: Smedforska. Örjan Hedenberg.

Måndag 6 nov kl 14.00: Källkritik och källhänvisningar. Michael Lundholm

Torsdag 23 nov kl 18.30: Soldatforska. Mats Johansson

Hagfors

Forskarhjälp på biblioteket kl 14-17: Torsdagarna 5/10, 19/10, 16/11, 30/11, 14/12.

Kristinehamn

Program hösten 2017 på bl.a. Biblioteket

Forskarhjälp i släktforskarummet, kl.14.00 -17.00. Andra tisdagen varje månad, 10/10, 14/11 och 12/12 ”Snacktjäm” för daglediga, hörsalen. OBS! 26/9 och 17/10 kl. 15.30 – 17.00 (efter Min Släktkursen, se nedan). 7/11 och 4/12 kl. 14.00 – 17.00.

Föredrag, mm; hörsalen biblioteket kl.18.30

Tisdagen 19 sept. Gruvdriften i Filipstads bergslag Jan Kruse

Tisdagen 31 okt. Järnets väg. Kurt Eriksson

Tisdagen 21 nov. När tågen kom till sta'n. Lars Yngström

Tisdagen 14 dec. Julavslutning endast medlemmar o anmälan. kl.17.30

Kurser i släktforskning

Den 26/9 och 17/10 håller Gunnel o Kurt grundutbildning i Min Släkt kl. 14-15.30. (Obligatorisk föranmälan o högst 8/gång.) (Fortsättningskurs i Min Släkt planeras till våren 2018).

Allmän grundkurs i släktforskning samt hur arkivera all information, kommer att anordnas under hösten så snart tillräckligt många anmält intresse. Anmälan till Gunnel Larsson, gunnel.larsson3@comhem.se

Sunne

Forskarhjälp på biblioteket 23/9 kl. 11-14, 5/10 kl. 13-17, 21/10 kl. 11-14, 11/11 kl. 11-14 (Arkivens Dag), 23/11 kl. 13-17, 9/12 kl. 11-14.

Säffle

Måndag 25 sept. kl. 19: Giftprästen Lindbäck i Silbodal. Staffan Svanqvist

Måndag 30 okt. kl. 19: Att beskriva sin hembygd. KG Lindgren

Måndag 27 nov. kl. 19: Disgen 2016. Bengt Salander från DIS-Bergslagen.

Forskarhjälp på biblioteket måndagar kl. 16-19: 11/9, 9/10, 13/11, 11/12

Ändrade program meddelas på Värmlandsrötter, liksom på föreningens Facebook-sida.

Vår programverksamhet
genomförs i samarbete med

Folkuniversitetet